

4.luku

Esiopetuksen yleinen tuki

8 § Yhteistyö kodin kanssa

Lapsi elää samanaikaisesti kodin, esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta lapsen kokonaisvaltaisen hyvän kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa.

Esiopetuksen henkilöstöllä ja huoltajilla on yhteinen kasvatusvastuu lapsesta.

Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta sekä oman lapsensa tuntemus. Esiopetuksen henkilöstö tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa osaltaan lapsen kasvatuksesta esiopetuksen aikana.

Yhteisvastuullisen kasvatuksen tavoitteena on edistää lasten kasvua, kehitystä ja oppimista sekä lisätä turvallisuutta ja hyvinvointia esiopetuksessa. Lapsen viihtyvyyden, kasvamisen ja oppimisen kannalta on tärkeää luoda luottamuksellinen yhteys esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa. Esiopetuksessa luodaan pohjaa myöhemmälle kodin ja koulun yhteistyölle. Kodin ja esiopetuksen välinen yhteistyö tulee opetussuunnitelmassa määritellä yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.

Yhteistyöllä pyritään rakentamaan aito, rehellinen, tasavertainen ja lämminhenkinen vuorovaikutus. Yhteistyötä toteutetaan hyväksyvässä ja kunnioittavassa ilmapiirissä, joka antaa tilaa erilaisille elämänarvoille, asenteille ja olosuhteille sivuuttamatta vanhempien asiantuntijuutta.

Ennen esiopetusvuoden alkua kutsutaan lapsi vanhempineen tutustumaan esiopetuspaikkaan. Esiopetusvuoden alussa järjestetään vanhempainilta tai tapaaminen, jossa vanhemmat tutustutetaan kaupungin ja yksiköiden esiopetussuunnitelmiin sekä kerrotaan vaikutusmahdollisuuksista lapsen kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden suunnitteluun ja esiopetuksen toteuttamiseen. Lisäksi annetaan vanhemmille mahdollisuus olla päivittäin yhteydessä esiopettajaan sekä varmistetaan, että kaikki vanhemmat ovat tietoisia esiopetuksen tukipalveluista.

9 § Lapsen esiopetuksen suunnitelma

Esiopetuksen aloitusvaiheessa opettaja voi laatia yhteistyössä huoltajien ja mahdollisesti lapsen kanssa lapsen esiopetuksen suunnitelman, jonka avulla pyritään turvaamaan lapselle parhaat edellytykset kasvaa ja oppia. Lapsen esiopetuksen suunnitelma voidaan laatia jokaiselle lapselle erikseen ja/tai yhteisesti ryhmälle. Suunnitelmassa kiinnitetään huomiota yksilön kehityksen kannalta olennaisiin tekijöihin, kuten lapsen kasvulle ja kehitykselle asetettaviin tavoitteisiin sekä arvioon lapsen vahvuuksista ja vaikeuksista.

Syksyllä opettaja laatii yhdessä kodin kanssa lapselle henkilökohtaisen esiopetuksen suunnitelman sekä tavoitteet (liite1). Suunnitelmaan kirjataan lapsen vahvuudet ja kehittämistä vaativat asiat. Tavoitteiden tulee olla konkreettisia eikä niitä saa olla liikaa ja niitä voidaan tarkistaa tarpeen mukaan toimintakauden aikana.

Suunnitelman laatimiseksi on lasta ensin havainnoitava, jotta kiinnitetään huomiota kunkin lapsen kehityksen kannalta olennaisiin tekijöihin. Havainnoinnin tukena voi käyttää erilaisia kysely- ja havainnointilomakkeita (liitteet 2a ja b). Myös lapsen itsearviointia voidaan hyödyntää (liitteet 3a, b ja c).

Keväällä tavoitteiden saavuttamista arvioidaan ja täytetään yhdessä huoltajien kanssa Esioppilaan siirtotiedot kouluun -lomake (liite 4).

10 § Arviointi

Esiopetuksessa arviointi perustuu siihen, miten hyvin esiopetuksen yleiset tavoitteet ja mahdollisessa lapsen esiopetuksen suunnitelmassa tai muulla tavoin asetetut lapsen tavoitteet toteutuvat. Arviointia suoritetaan jatkuvasti opettajan ja lapsen vuorovaikutuksessa työskentelyn ja oppimisprosessin edetessä. Palautetta annetaan opettajan ja huoltajien sekä mahdollisesti myös lapsen kanssa käytävissä säännöllisissä keskusteluissa. Opettajan tulee yhteistyössä muun henkilöstön kanssa edistää lapsen edellytyksiä itsearviointiin, mikä tukee erityisesti lapsen minäkuvan kehittymistä ja oman työskentelyn jäsentämistä. Arvioinnissa painotetaan lapsen kasvuja oppimisprosessin edistymistä pikemmin kuin vain tavoitteiden saavuttamista. Esiopetuksen päätteeksi voidaan antaa osallistumistodistus. Todistusta voidaan täydentää kuvaamalla järjestettyä esiopetusta.

Lapsen arviointi:

Arviointi on oleellinen osa kaikkea toimintaa ja oppimista. Se vaikuttaa lapsen minäkuvaan, itsetuntoon ja kehitykseen. Siksi arvioinnin tulee olla rakentavaa. Esiopetuksessa arvioidaan ensisijaisesti kasvu- ja oppimisprosessin edistymistä. Lapsi tarvitsee välitöntä palautetta eli arviointia tässä ja nyt. Arviointiin osallistuvat kasvattajat, opettajat ja vanhemmat sekä lapset yksilöinä ja ryhmässä. Arvioinnin apuna voidaan käyttää esim. valokuvausta ja videotointia (vanhempien luvalla), keskustelua tai/ja valmistamalla portfolio. Lapsen edistymistä ja kehitystä voidaan seurata myös erilaisten kysely-, havainnointi- ja arviointi – lomakkeiden, sekä lapsen itsearvioinnin avulla.

Esiopetuksesta annetaan osallistumistodistus, jossa on mahdollista kuvata järjestettyä esiopetusta.

Esiopetuksen yleinen arviointi:

Esiopetuksen arviointi perustuu opetussuunnitelmaan kirjattuihin tavoitteisiin. Arvioinnin tulee olla säännöllistä ja jatkuvaa.

Arvioinnin kohteina ovat:

- toiminnan arvot
- tavoitteet ja sisällöt
- käytännön toiminta ja menetelmät
- oppimisympäristö
- työyhteisön toimivuus
- toiminnan toteuttaminen lapsiryhmän/yksittäisen lapsen kannalta
- yhteistyö perheen ja muiden tahojen kanssa

Mikkelissä sosiaalitoimen alaisuudessa olevan esiopetuksesta vastaava henkilöstön on mahdollisuus käyttää esiopetuksen laadun arvioinnissa Edufin Oy:n TAK VÄLINEET – materiaalia (tutki – arvioi - kehitä).

Yhteistyö muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa

Esiopetuksessa tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen kanssa. Alueen esiopettajat ja alkuopettajat kokoontuvat yhdessä keväällä keskustelemaan koulunsa aloittavista lapsista ja syksyllä jo koulunsa aloittaneiden oppilaiden koulutyöstä. Päivähoidon ja koulun erityisopettajat kokoontuvat syksyisin yhteiseen suunnittelupalaveriin. Keväällä esioppilaan tietojen siirtämisestä tulevaan kouluun vastaa lähettävä taho. Lapsen tietojen siirtäminen tapahtuu kodin luvalla tai toimesta. Jos tuleva opettaja ei ole tiedossa, tieto siirtyy erityisopettajalle tai rehtorille. Esiopetuksen järjestämisessä otetaan huomioon sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen tavoitteet ja sisällöt. Näin ollen esiopetus ja perusopetus muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Lapsen onnistuneeseen esiopetus- ja hoitopäiväkokonaisuuteen kuuluvat myös yhteistyö iltapäivähoidon tai -kerhon kanssa.

11 § Esiopetuksen oppilashuolto

Esiopetuksen oppilashuolto on lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Esiopetuksen oppilashuolto on osa muun varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen oppilashuollollista jatkumoa. Sillä edistetään välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria ja varmistetaan kaikille tasavertainen kasvamisen ja oppimisen mahdollisuus. Esiopetuksen oppilashuolto kuuluu kaikille esiopetuksessa työskenteleville. Sitä toteutetaan yhteistyössä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Esiopetuksen oppilashuollon tavoitteena on luoda terve ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö sekä lapsen kehityksen ja oppimisen esteiden varhainen tunnistaminen ja niihin puuttuminen. Esiopetuksen oppilashuollon järjestäminen tulee opetussuunnitelmassa määritellä yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.

Opetussuunnitelmassa tulee kuvata:

- toiminta esiopetuksen oppimisympäristön terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi*
- lapselle tarjottava tuki ja ohjaus kehitykseen ja oppimiseen liittyvissä sekä muissa vaikeuksissa*
- yhteistyö kodin, muun varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa sekä oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden kanssa*
- toimenpiteet ja työn- ja vastuunjako erilaisten ongelma- ja kriisitilanteiden ehkäisemiseksi ja hoitamiseksi kuten kiusaaminen, väkivalta, häirintä sekä tapaturmat, onnettomuudet ja kuolemantapaukset*
- esiopetuksen kuljetuksissa yleiselle turvallisuudelle asetettujen tavoitteiden toteuttaminen*
- ruokailun järjestämisessä huomioon otettavien terveys- ja ravitsemuskasvatuksen ja tapakasvatuksen toteuttaminen*

Oppilashuollolla edistetään välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria ja varmistetaan kaikille tasavertainen kasvamisen ja oppimisen mahdollisuus. Päivähoidossa tukiverkoston muodostavat vanhemmat ja esiopetusta toteuttava henkilöstö sekä tarvittaessa kiertävä erityislastentarhanopettaja, puheterapeutti, alkuopetus, neuvola, perheneuvola, sosiaalipalvelut, sekä muut kuntouttavat yhteistyötahot esim. Mikkelin keskussairaala. Opetustoimen puolella oppilashuoltotyötä tekevät kaikki koulu yhteisön jäsenet yhdessä kotien kanssa. Tarvittaessa voidaan ottaa yhteyttä oppilashuoltotyöryhmään tai eri alojen asiantuntijoihin.

Jos lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvät asiat huolestuttavat, asiasta keskustellaan ensin yhdessä perheen ja ryhmän aikuisten kanssa ja sovitaan mahdollisesta yhteistyön aloittamisesta muiden asiantuntija-tahojen kanssa. Se taho, jossa huoli herää, vastaa prosessin käynnistämisestä. Apuna ovat julkaisut: Huolen vyöhykkeistö alle kouluikäisten lasten kanssa työskenteleville, sekä Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen HOITOPOLKU 1.4.2003.

Turvallisuussuunnitelma on osa oppilashuoltoa. Siinä tulee olla päiväkotii/ koulukohtainen ohjeistus tapaturma- ja kriisitilanteista, joita on harjoiteltava ja päivitet- tävä säännöllisesti. Lisäksi henkilökunnan ensiapukoulutuksen tulee olla ajanmukaista. Jokaisessa yksikössä esim. perehdyttämiskansiossa tulee olla suunnitelma kiusaamis- tilanteiden, väkivallan ja häirinnän ehkäisemisestä ja hoidosta.

Yksikön johtajan on huolehdittava riittävästä henkilökunnan määrästä, lapsiryhmän koon lakisääteisydestä sekä yhdessä henkilökunnan kanssa turvallisista tiloista ja vä- lineistä sekä sisällä että ulkona.

Ruokailun järjestämisessä ja hygieniatasossa on huomioitava terveys- ja ravitsemus- ja tapakasvatuksen asettamat vaatimukset.

Mikkelin kaupungissa on tehty päätös matkakustannusten korvaamisesta lähimpään esiopetusyksikköön, jos matka on yli 3 km. Pidennetyssä oppivelvollisuudessa olevilla lapsilla on lääkärin lausuntoon perustuen oikeus koulukuljetukseen matkan pituudesta riippumatta.

Mikäli esiopetuksessa oleva lapsi tarvitsee aamu- ja iltapäivähoitoa, se järjestyy päivä- hoidon toimesta. Mikäli lapsi on otettu erityisopetukseen ja suorittaa esiopetusta kou- lulla, hoidon järjestelyistä vastaavat päivähoito ja vammaispalvelu yhdessä.

Yhdysluokissa ja 3-6-vuotiaiden päiväkotiryhmissä toteutettavassa esiopetuksessa huomioidaan riittävät toimitilat ja avustavan henkilökunnan määrä. Ryhmät pyritään muodostamaan niin, että esiopetuksen tavoitteet toteutuvat. Ryhmän on oltava toimin- nan ja sosiaalisten suhteiden kannalta mielekäs. Vuorohoidossa olevien lasten esiope- tuksesta vastaa lähin esiopetusta antava yksikkö.